

NETOPIRJI NA GORIČKEM

www.park-goricko.org

Zgodba Goričke krajine

Dragi bralci,
dobrodošli na Goričkem, gričevnatem podeželju, ki mu očarljiv videz dajejo travniki, gozdovi, raztresene vasi in kmetije. Goričko spada med najbolj ohranjene tradicionalne kmetijske krajine v Sloveniji s številnimi ogroženimi živalskimi in rastlinskimi vrstami. Zaradi intenzivnega kmetovanja in opuščanja rabe kmetijskih zemljišč se je krajina v zadnjih 20 letih zelo spremenila, s čimer so se poslabšale življenjske razmere prostoživečih živali in rastlin.

Glavne projektne aktivnosti obsegajo:

- obnovo 106 ha opuščenih travnikov,
- zasaditev 20 ha novih visokodebelnih sadovnjakov,
- obnovo 20 ha obstoječih visokodebelnih sadovnjakov,
- zasaditev novih mejic v skupni dolžini 3 km,
- pogodbeno varstvo za izboljšanje travnikov in visokodebelnih sadovnjakov za ciljne habitatne tipe in živali,
- zmanjševanje svetlobnega onesnaževanja in ozaveščenje prebivalstva o tej tematiki.

Gorička krajina

Z namenom izboljšanja stanja ohranjenosti treh travniških habitatnih tipov in življenjskih prostorov desetih živalskih vrst Javni zavod Krajski park Goričko skupaj z Društvom za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije in s Kmetijsko-gozdarsko zbornico Slovenije – zavodom Murska Sobota izvaja 4-letni projekta Gorička krajina, ki ga sofinancirata Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Republika Slovenija. V štirih številkah projektnih zloženek je predstavljena bogata biodiverziteteta Goričkega, izvedeni ukrepi za njeno varstvo ter načini ohranjanja ekosistemskih storitev teh življenjskih prostorov.

DEJSTVA o projektu

Trajanje: december 2017 – november 2021.

Ciljni Natura 2000 habitatni tipi: FFH kode 6210, 6410 in 6510.

Ciljne vrste ptic: veliki skovik (*Otus scops*) in hribski škrjanec (*Lullula arborea*).

Ciljne vrste metuljev: strašničin mravljiščar (*Phengaris teleius*), temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*) in travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*).

Ciljne vrste netopirjev: dolgokrili netopir (*Miniopterus schreibersii*), navadni netopir (*Myotis myotis*) in mali podkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*).

Ciljne vrste hroščev: puščavnik (*Osmoderma eremita*) in škrlatni kukuj (*Cucujus cinnaberinus*).

Zatočišča netopirjev na območju Natura 2000 Goričko

Vse od prvih raziskovanj netopirjev na Goričkem so se prav človeška bivališča izkazala kot njihova pomembna zatočišča. V okviru projekta Goričko je strokovnjak preveril 35 starih in zapuščenih hiš, kmetij, mlinov, cerkva in kapel, kjer bi lahko živeli netopirji. Ti ali njihovi iztrebki (gvano) so bili najdeni v 13 cerkvah in kapelah ter v treh starih hišah. Najpomembnejše znano zatočišče netopirjev na območju Natura 2000 Goričko so kletni prostori v gradu Grad.

podkovernjaka na območju Natura 2000 Goričko. Šoli in netopirjem je zaradi dotrajane strehe grozilo uničenje, zato se je lastnica stavbe Župnija Kančevci odločila za obnovo strehe. Po zaključku obnove marca 2018 je Javni zavod Krajinski park Goričko z župnijo sklenil dogovor o dolgoročnem ohranjanju ugodnih življenjskih razmer za netopirje v zgradbi. Obnova strehe se je izkazala za uspešen ukrep, saj je bilo v avgustu 2018 popisanih kar 49 malih podkovernjakov.

Samičke malega podkovernjaka z mladiči

Dolgokrili in navadni netopirji v kletih gradu Grad

Od leta 1999 je bilo v njih namreč zabeleženih kar 10 vrst netopirjev, tretjina vseh poznanih vrst v Sloveniji. Med bolj zanimivimi občasnimi obiskovalci so dolgokrili netopirji, saj se vsako pomlad vsaj 50 primerkov te vrste nekaj tednov zadržuje v omenjenih grajskih kletih, proti koncu pomladi pa najverjetneje odletijo v cerkev v Klöch v Avstriji, kjer samice kotijo mladiče. Jeseni se ponovno zberejo v grajskih kletih, kjer se pariyo. Po parjenju odletijo v jamo Huda luknja pri Velenju, kjer prezimujejo. Leta 2014 so biologi na podstrešju opuščene šole v Kančevcih našli drugo porodniško skupino malega

Netopirji na gradu Grad

Mali podkovernjak (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	4-7
Širokouhi netopir (<i>Barbastella barbastellus</i>)	7-10
Uhati netopir (<i>Plecotus spp.</i>)	7-14
Dolgokrili netopir (<i>Miniopterus schreibersii</i>)	10-14
Pozni netopir (<i>Eptesicus serotinus</i>)	18-25
Navadni netopir (<i>Myotis myotis</i>)	20-27
Navadni mračnik (<i>Nyctalus noctula</i>)	21-30

Nova netopirjem prijazna svetila

Netopirji na Goričkem dan preživijo v zatočiščih – najpogosteje so to zvoniki ali podstrešja cerkva, kleti, podstrešja zapuščenih stavb in drevesna dupla. Po sončnem zahodu netopirji prično izletavati iz zatočišč in se odpravijo na lov za žuželkami. Biologi so ugotovili, da umetna svetloba v nočnem času zmoti njihovo naravno vedenje, zato netopirji iz zvonikov ali podstrešij izletavajo pozneje in tako zamudijo največje obilje večč, hroščev in drugih nočno aktivnih žuželk.

Namenoma ne osvetljujejo izletnih odprtih netopirjev na cerkvah oz. kapelah. Sijalke v svetilih svetijo z manjšo močjo in porabijo veliko manj električne energije, zato pričakujemo, da se bodo stroški električne energije znižali tudi do 90 %.

Ker nova svetila oddajajo toplo rumeno in belo svetlobo, ne škodujejo nočnim živalim. Svetila tudi ne sevajo v nebo, zato se je z njihovo namestitvijo zmanjšal škodljivi vpliv svetlobnega onesnaževanja in umetne svetlobe tako na nočne živali kot tudi na ljudi.

Kapela v Fokovcih pred (levo) in po zamenjavi svetil (desno)

Posledično so samice zato slabše prehranjene, kar vpliva tudi na rast njihovih mladičev. Takšna zatočišča lahko zato celo zapustijo. Za zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja in izboljšanja življenjskih pogojev v zatočiščih netopirjev na območju Natura 2000 Goričko so bili v okviru projekta Gorička krajina ob osmih cerkvah in eni kapeli obstoječi reflektorji nadomeščeni z novimi, netopirjem prijaznejšimi svetili. Vse izbrane cerkve in kapela so zatočišča ali celo kotišča navadnega netopirja ali malega podkovnjaka. Nova svetila osvetljujejo le fasado in streho stavb z zatočišči.

DEJSTVA o netopirjem prijaznih svetilih

- 13 novih svetil je nadomestilo 25 starih reflektorjev ob 8 cerkvah in 1 kapeli.
- V svetilih so nameščene sijalke z največ 150 W moči, ki so nadomestile dosedanje sijalke s 400 W moči.
- Svetila pri omenjenih objektih ugašajo ob 23. uri.
- Umetna svetloba je škodljiva tudi za zdravje ljudi.
- Nočno aktivne žuželke so pomembni oprasaevalci in so lahko plen tudi drugih redkih živali, kot je sova veliki skovik.

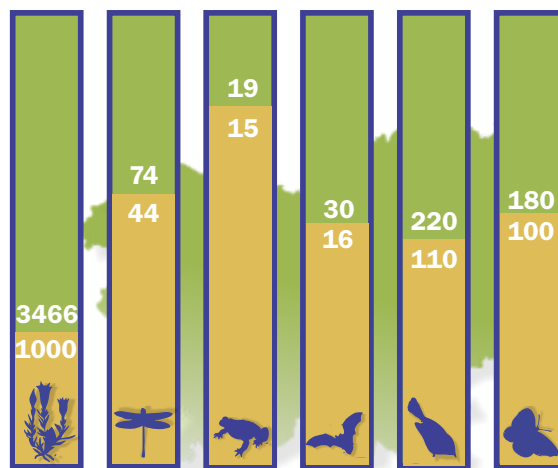
Goričko

Goričko je prepoznavna slikovita krajina na skrajnem severovzhodu Slovenije med prehodom Alp v Panonsko nižino. Bogastvo raznolikih življenjskih prostorov je pomagal ustvarjati človek s kmetovanjem na majhnih kmetijah. Z obdelovanjem je ustvaril mozaično kulturno krajino s travniki, polji, z visokodebelnimi sadovnjaki, vinogradi, mešanimi gozdovi, mejicami, s posamičnimi drevesi in potoki. Travniki na Goričkem so najpomembnejši življenjski prostor za veliko število živih bitij.

Rumene maslenice in sibske perunike uspevajo na mokrotnih travnikih

Suhe travnike zaznamujejo travniške orhideje, medtem ko rumena maslenica (*Hemerocallis lilioaphodelus*), močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*) in sibska perunika (*Iris sibirica*) uspevajo na pozno košenih mokrotnih travnikih. Na teh travnikih živi tudi ogroženi močvirski cekinček (*Lycaena dispar*). Za veliko število prostoživečih živali in rastlin so pomemben življenjski prostor visokodebelni sadovnjaki. Smrdokavra (*Upupa epops*) in pogorelec (*Phoenicurus phoenicurus*) gnezdit v duplih dreves starih visokodebelnih sort.

Primerjava števila znanih vrst rastlin, kačjih pastirjev, dvoživk, netopirjev, ptic in metuljev v Sloveniji in na Goričkem

DEJSTVA o Goričkem

Površina območja: 462 km²

Status: drugo največje zavarovano območje v Sloveniji.

Upravljavec: Javni zavod Krajski park Goričko.

Omembe vredno: raznoliki travniki, smrdokavra, temno nebo, vulkanske kamnine, sedimenti Panonskega morja.

Število prebivalcev: pribl. 17.500.

Najvišja točka: 418 m n. v.

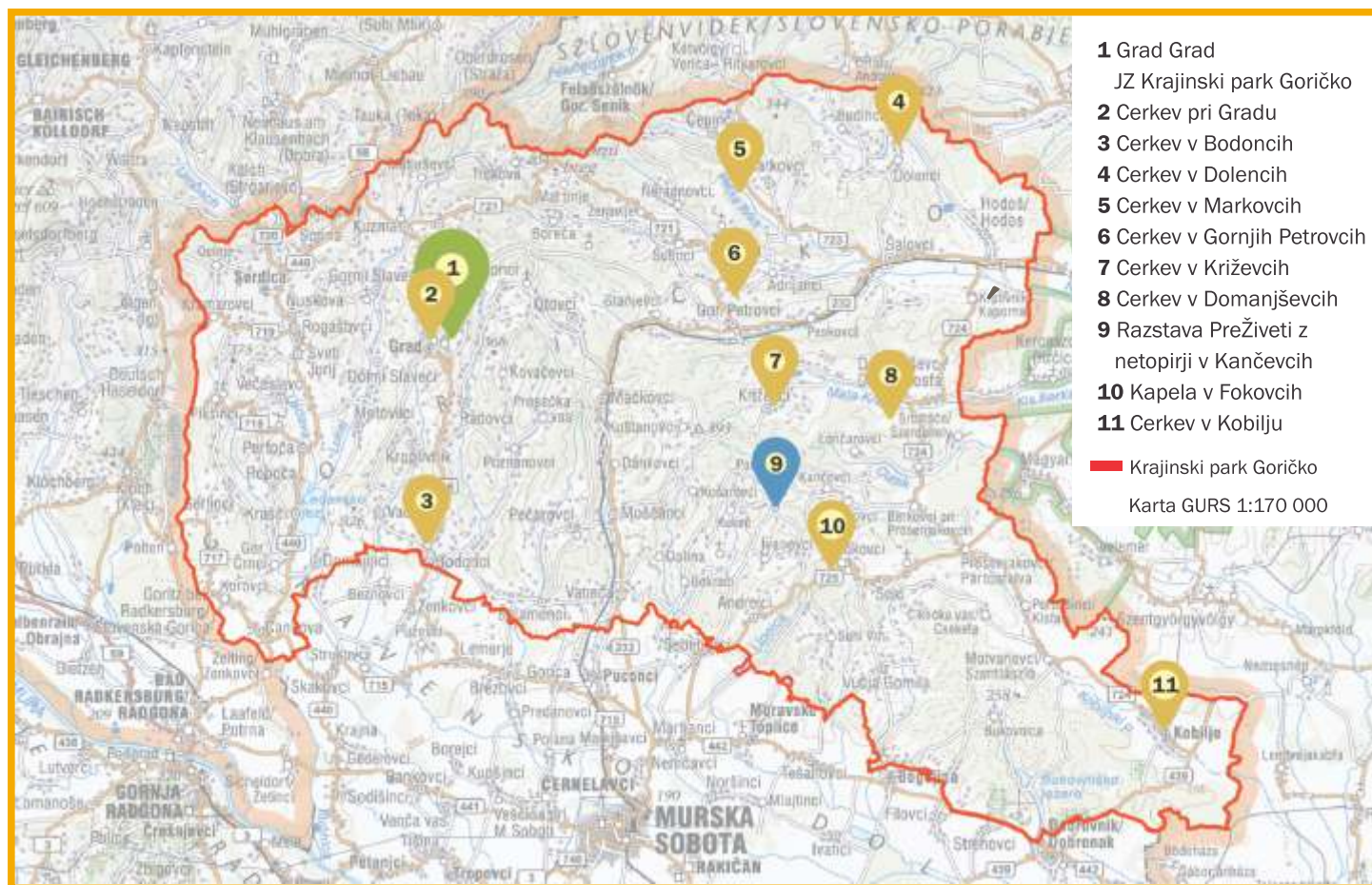
Letna količina padavin: < 900 mm.

Največje vodno telo: Ledavsko jezero, 80 ha.

Delež gozda: 44 % površine.

Potoke in poplavne gozdove s črno jelšo (*Alnus glutinosa*) in velikim jesenom (*Fraxinus excelsior*) naseljujejo vidra (*Lutra lutra*), veliki studenčar (*Cordulegaster heros*) in vodomec (*Alcedo atthis*). Osončeni gozdni robovi na severnem delu Goričkega so rastišče endemičnega grmičastega dišečega volčina (*Daphne cneorum f. arbusculoides*). Slovenija je leta 2003 z namenom ohranjanja raznolikih življenjskih prostorov in živih bitij Goričko zavarovala s statusom krajinskega parka. Leto pozneje je nato območje postalo del evropskega omrežja Natura 2000.

Pomembna zatočišča netopirjev in lokacije cerkva ter kapele z novimi svetili

Projekt Gorička krajina sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. **Naslovna fotografija:** Mali podkornjak (K. Malačič). **Fotografije:** G. Domanjko, K. Malačič, P. Presetnik, G. Pintar. **Oblikovanje:** N. Moršič. **Jezikovni pregled:** Š. Fujs. **Izdal:** Javni zavod Krajinski park Goričko, Grad 191, 9264 Grad. Slovenija, 2021.